

ІННОВАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Шубна О. В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Донбаська державна машинобудівна академія
вул. Академічна, 72, Краматорськ, Донецька область, Україна
orcid.org/0000-0001-6939-3840
Shubnaalena@gmail.com*

Толстікова О. В.

*учитель-методист
Миронівська загальноосвітня школа I–III ступенів № 2
Бахмутської районної ради Донецької області
вул. Мира, 11, Бахмут, Донецька область, Україна
orcid.org/0000-0003-4106-4521
Shubnaalena@gmail.com*

Венгріна І. Ф.

*заступник директора з виховної роботи
Миронівська загальноосвітня школа I–III ступенів № 2
Бахмутської районної ради Донецької області
вул. Мира, 11, Бахмут, Донецька область, Україна
orcid.org/0000-0001-6902-0497
Shubnaalena@gmail.com*

Ключові слова:

*Нова українська школа,
освітня траєкторія,
інноваційні технології,
науково-методична робота,
учитель, педагогічні кадри,
загальна середня освіта.*

У статті визначено головні напрями діяльності Нової української школи, які свідчать про те, що перед педагогічною наукою і практикою висунуто низку складних і відповідальних завдань, пов'язаних з упровадженням формальних моделей професійного зростання вчителя через створенням інноваційних офлайн- і онлайн-продуктів. Представлено структуру Нової української школи та її цільові групи. Доведено, що серед нетрадиційних форм організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами у творчих групах необхідно широко запроваджувати інноваційні технології, а саме: технології педагогічного моделювання; проектні технології; технології розв'язання професійних завдань стосовно конкретних ситуацій, перевірки правильності та ефективності розв'язання і внесення необхідних корективів; технології проблемного навчання; технології, які розвивають рефлексивні дії; технології з розвитку нової культури; діагностичні технології; мультимедійні технології. Обґрунтовано, що успішність формування індивідуальної освітньої траєкторії залежатиме від рівня сформованості рефлексивної культури вчителя та навичок проектування власного розвитку. Запропоновано індивідуальну освітню траєкторію професійного розвитку педагога, яка дозволяє вчителю побудувати власний освітній маршрут, змістовно наповнивши його, працюючи на випередження. Доведено, що для підвищення готовності педагогів до інноваційної діяльності з формування соціальної активності учнів необхідно створити цілісну систему методичного супроводу, який

би ґрунтувався на даних моніторингу освітньої діяльності педагогів закладу загальної середньої освіти. На основі отриманих даних щодо потреб колективу та конкретних вчителів необхідно розробити систему тренінгових занять, консультацій та інших форм роботи з педагогічним колективом щодо підвищення педагогічної майстерності у сфері різних педагогічних проблем.

INNOVATIVE ORGANIZATION OF METHODOLOGICAL WORK IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Shubna O. V.

*PhD in Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Management
Donbas State Engineering Academy
Akademichna str., 72, Kramatorsk, Donetsk region, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6939-3840
Shubnaalena@gmail.com*

Tolstikova O. V.

*Methodist Teacher
Myronivska Comprehensive School of I–III Degrees № 2
of Bakhmut District Council of Donetsk Region
Myra str., 11, Bakhmut, Donetsk region, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4106-4521
Shubnaalena@gmail.com*

Vengrina I. F.

*Deputy Director for Educational Work
Myronivska Comprehensive School of I–III Degrees № 2
of Bakhmut District Council of Donetsk Region
Myra str., 11, Bakhmut, Donetsk region, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6902-0497
Shubnaalena@gmail.com*

Key words:

*new Ukrainian school,
educational trajectory,
innovative technologies,
scientific and methodological
work, teacher, teaching staff,
general secondary education.*

The main directions of activity of the New Ukrainian School are defined in the article, which show that before the pedagogical science and practice there are a number of complex and responsible tasks related to the introduction of formal models of professional growth of teachers through the creation of innovative offline and online products, such as : summer schools, group and individual trainings, courses, review and analysis of lessons, coaching and mentoring, conferences, seminars, workshops, professional community training, self-education and more. The structure of the New Ukrainian School and its target groups are presented. It is proved that among non-traditional forms of organization of scientific and methodological work with pedagogical personnel in creative groups it is necessary to introduce innovative technologies widely: pedagogical modeling technologies; project technologies; technologies for solving professional problems in specific situations, checking the correctness and effectiveness of solving and making the necessary adjustments; problem-based learning technologies; technologies that develop reflective actions;

technologies for the development of a new culture; diagnostic technologies; multimedia technologies. It is substantiated that the success of forming an individual educational trajectory will depend on the level of formation of the reflective culture of the teacher and the skills of designing their own development. An individual educational trajectory of the teacher's professional development is offered, which allows the teacher to construct his or her own educational route by filling it in a meaningful way, while working on the lead. It is proved that to increase the readiness of teachers for innovative activities for the formation of social activity of students it is necessary to create a holistic system of methodological support, which would be based on monitoring the educational activities of teachers of general secondary education. Based on the obtained data on the needs of the team and specific teachers, it is necessary to develop a system of training sessions, consultations and other forms of work with the teaching staff to improve their pedagogical skills in various pedagogical problems.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку України, демократизація суспільства ставлять перед керівниками навчальних закладів нові завдання, одним із яких є вдосконалення рівня професійної підготовки вчителів шкіл. Ефективна організація методичної роботи в закладах освіти передбачає врахування різних чинників, що впливають на цей процес (економічних, законодавчих, соціальних тощо). Важливе місце серед них посідають психолого-педагогічні чинники, пов'язані з розвитком особистісного потенціалу педагогічних кадрів та закономірностей упровадження сучасної нової освітньої філософії [1]. За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Спосіб навчання в сучасній українській школі не мотивує дітей до навчання, адже матеріал підручників затеоретизований, переобтяжений другорядним фактологічним матеріалом. Необхідна докорінна реформа, яка перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що різні аспекти досліджуваної проблеми стали предметом активних дискусій, обговорення та системних досліджень учених і практиків (В. Бурової, Л. Калініної, О. Локшиної, Г. Матвєєвої, І. Маріуц, В. Мелешко, О. Онаць, І. Осадчого, Н. Островерхової, Л. Паращенко, О. Пастовенського, В. Рогової, Я. Стемковської, Л. Шалаєвої, М. Шевцова та інших).

Метою статті є дослідження передумов інноваційної організації методичної роботи в новій українській школі.

Виклад основного матеріалу. В Україні, як і в усьому світі, набуває вагомого значення так зване

покоління «У», або діти «тисячоліття», які народилися між 1990 та 2000 роками. Їхні погляди, спосіб життя кардинально відрізняються від старших поколінь. Для них немає чіткого розмежування між роботою, навчанням і відпочинком. Робота не обов'язково має бути серйозною і нудною. Життя для них – це постійне творення, гармонія між зароблянням коштів, пізнанням нового, самовдосконаленням, грою та розвагою. На рис. 1 представлено формулу Нової української школи. Стратегічні орієнтири реформи загальної середньої освіти визначають головні напрями діяльності Нової української школи, які у форматі дослідження є об'єктами прогнозування її інноваційного розвитку. Докорінна та системна реформа загальної середньої освіти передбачає ухвалення нових державних стандартів, заснованих на окреслених у «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи» ключових компетентностях, які мають бути наскрізними в змісті навчальних предметів і необхідними для успішної самореалізації особистості; запровадження нового підходу «педагогіка партнерства» в системі: «учень – учитель – батьки»; підвищення мотивації вчителя як провідника докорінних і системних змін через збільшення оплати праці, надання академічної свободи та стимулювання його професійного зростання; створення нової структури школи; децентралізацію управління, що приведе до часткової автономізації закладів освіти; справедливий розподіл публічних коштів, що забезпечить рівний доступ учнів до якісної освіти. Нова українська школа як провідник соціальних, соціокультурних і педагогічних інновацій має набути стратегічних позицій, покликаних реалізувати план заходів, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів на 2017–2029 роки. Його успішна реалізація суб'єктами управління різних рівнів потребує наукового обґрунтування управлінських рішень на основі розрахунку не

лише видатків, але й економічних, соціальних та особистісних ефектів із використанням сучасних методик випереджувального експериментування та соціально-економічного й психолого-педагогічного прогнозування.

Реформа орієнтована на те, щоб навчити сучасного випускника школи бути конкурентоздатним у XXI столітті, зокрема здатним до критичного мислення, патріота з активною позицією, інноватора, здатного змінювати навколишній світ та вчитися впродовж життя (рис. 2).

Концепція Нової української школи передбачає розроблення нового Державного стандарту початкової загальної освіти, процес якого розпочався у середині 2016 року, а в липні 2017 року відбулося його громадське обговорення. Важливо зазначити, що процес розроблення Стандарту здійснювався у відкритому експертному діалозі, до якого були залучені найкращі педагоги-практики, науковці, громадські активісти, представники батьківських спільнот, міжнародні консультанти – понад 80 фахівців із різних регіонів

Рис. 1. Формула Нової української школи

Примітка: вдосконалено авторами на основі джерела [2]

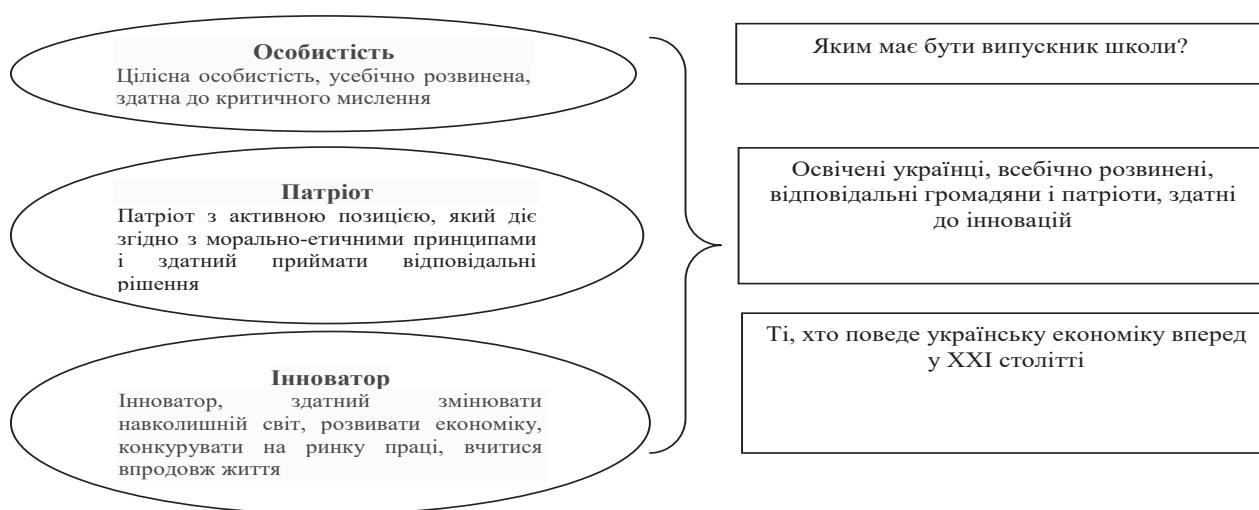

Рис. 2. Характерні риси випускника Нової української школи

Примітка: вдосконалено авторами на основі джерела [3]

України взяли участь у цьому процесі (рис. 3). Розглядаючи методичну роботу в сучасній українській школі, можна виділити наступні принципи: цільовий підхід до організації методичної роботи відповідно до програмних цілей закладу та напрямів його діяльності; організація роботи з педагогічними кадрами на основі врахування потреб та реального рівня професійної майстерності; оптимальне поєднання індивідуальних і колективних форм навчання; пріоритет знань та моральних цінностей у процесі навчання [1]. Вимоги сучасної педагогіки пов'язані з розробленням педагогічних технологій організації методичної роботи, що передбачає підготовку вчителів не стільки до відтворення фактів наукової інформації, скільки до професійного саморозвитку школяра в процесі навчання та розвитку його особистості.

Але й дотепер у системі педагогічної освіти не подолано розрив між готовністю керівників здійснити перебудову традиційної організації методичної роботи на інноваційну форму викладання матеріалу, між індивідуально-новаторським шляхом підвищення кваліфікації і організацією творчого, креативного мислення в педагогічному колективі, в якому відбувається спільна діяльність усіх учасників методичної роботи. Розвиток сучасної педагогіки та управління підвищенням професійної підготовки вчителів пов'язані з пере-

будовою філософії освіти. Цей період характеризується, за визначенням В. Буряка, якісно новим підходом до розуміння сутності управління педагогічним колективом. Дослідник зазначає: «Сьогодні ми ясніше розуміємо, що сам по собі новий економічний механізм не здатний примусити людину працювати краще. Під час переходу від однієї соціально-економічної формації до іншої в спеціаліста не може автоматично підвищитися кваліфікація. <...> Розвиток системи освіти – це особлива форма інвестицій, які забезпечують економічну переорієнтацію нашого суспільства. Без стійкого і тривалого нарощування цих інвестицій політична та економічна перебудова згасне». Ідея вченого полягає в тому, що загальні зрушення відбудуться лише за умов, «по-перше, докорінних змін соціального статусу вчителя, по-друге, підготовки самого вчителя» [4].

Серед нетрадиційних форм організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами у творчих групах необхідно широко запроваджувати інноваційні технології: педагогічного моделювання; проектні; технології виконання професійних завдань стосовно конкретних ситуацій, перевірки правильності та ефективності розв'язання і внесення необхідних коректив; проблемного навчання; технології, які розвивають рефлексивні дії; технології з розвитку нової культури;

Рис. 3. Цільові групи Нової української школи

Примітка: доповнено авторами на основі джерела [3]

діагностичні; мультимедійні тощо. Підвищення кваліфікації шляхом інформальної освіти допускається для наставників, сертифікованих педагогічних працівників та педагогічних працівників, які мають вищу педагогічну категорію, науковий ступінь та/або вчене звання та передбачає розроблення програми самоосвіти з описом запланованих до набуття нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей і досягнення результатів навчання, що визнаються/підтверджуються під час атестації результатів навчання [5].

Основою формування індивідуальної освітньої траєкторії є визначення змісту власних освітніх потреб, що пов'язано з вимогами Держстандартів та аналізом освітніх запитів і потреб здобувачів освіти. За визначенням А. Хуторського, індивідуальна освітня траєкторія – це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу в освіті. Просування за індивідуальною траєкторією можливе за таких умов: визначення змісту з урахуванням власних потреб; постановки власних цілей у вивченні конкретної теми; вибору оптимальної форми, темпу навчання, що найповніше відповідають індивідуальним особливостям суб'єкта навчання; рефлексивного усвідомлення отриманих результатів; оцінювання та корегування своєї діяльності [9].

Професійне зростання за індивідуальною траєкторією дозволяє вчителю усвідомити ступінь власної підготовленості до реалізації поставлених цілей; самостійно здійснити вибір змісту і стратегії власного навчання; виявити самостійність думки, незалежність, здатність до вибору власної позиції; визначити те, розвиток яких компонентів професійної діяльності потребує найбільшої уваги. Практика свідчить, що готовність учителя до проектування індивідуальної освітньої траєкторії можлива за таких умов: наявності стійких і сильних мотивів до самоосвіти (мотиваційно-орієнтаційний вектор), достатнього рівня готовності до впровадження самоосвітніх технологій (змістовно-операційний вектор); спрямованості самоосвіти на формування інноваційної культури, особистісний розвиток; здібності до рефлексії – вироблення навичок самоконтролю, об'єктивного оцінювання рівня розвитку індивідуальних особистісних якостей, що забезпечують

готовність педагога до індивідуалізації навчання як особистого, так і учнівського (оцінювально-рефлексивний вектор) [1].

Модернізація освіти в Україні привела до необхідності змінити підходи до реалізації методичної роботи в закладах загальної середньої освіти, приділити увагу розвитку системи мотивації педагогічних кадрів, розвитку корпоративно-професійної культури педагогічного колективу, диференційованого підходу до роботи з педагогами [7, с. 29].

Реалізації мети методичної роботи у закладах освіти повинна сприяти створенню у навчальних закладах інформаційно-освітнього середовища професійного розвитку вчителя, зокрема з використанням хмарних технологій, соціальних мереж тощо. Напрямами опосередкованого інформування можуть бути сучасні тренди в освіті, успішні практики, альтернативні підходи, дискусії, анонси методичних заходів, навчань, платформи для самоосвіти; формування методичної інфраструктури, залучення зовнішніх ресурсів для участі в шкільній методичній роботі, активізація внутрішніх ресурсів для задоволення професійного інтересу учителів та вдосконалення педагогічної практики.

Висновки та перспективи дослідження. Методична робота у закладах освіти для потреб учителя Нової української школи має сприяти визначенню кожним педагогічним працівником власної освітньої траєкторії в системі безперервної освіти, яка б поєднувала якісне опанування обов'язкових навчально-нормативних знань, поглиблення фахових знань та набуття нових компетентностей на основі власних професійних інтересів. Специфіка педагогічного процесу в закладах середньої освіти полягає в тому, що він будується на основі духовного співробітництва вчителів і учнів, максимального використання індивідуального досвіду кожної дитини, ініціативи, творчого спілкування. Отже, для підвищення готовності педагогів до інноваційної діяльності з формування соціальної активності учнів необхідно створити цілісну систему методичного супроводу, який би ґрунтувався на даних моніторингу освітньої діяльності педагогів закладу загальної середньої освіти.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2003. 576 с.
2. Гриневич Л., Слькін О., Калашнікова С. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 40 с.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
4. Буряк В.К. Розвиток Болонського процесу в європейських країнах. *Рідна школа*. 2005. №8 (907). С. 6–8.

5. Проект Концепції розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua>
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Мариновська О. Науково-методичний супровід упровадження педагогічних інновацій: сутність, специфіка, орієнтири реалізації. *Рідна школа*. 2012. № 8–9. С. 28–32.
8. Василенко Н. Інноваційний потенціал школи. *Директор школи*. 2011. № 3 (627). С. 16–26.
9. Хуторской А.В. Современная дидактика : учебник для вузов. Санкт-Петербург : Питер, 2001. 544 с.

References

1. Volkova N.P. (2003) *Pedagogy*. Kiev. 576 p.
2. Hrynevych L., Yelkin O., Kalashnikova S. (2016) *New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform*. Kiev. 40 p.
3. *New Ukrainian school: a guide for teachers / Under the general*. (2017) ed. Bibik NMK: Pleiades Publishing House LLC. 206 p.
4. Buryak V.K. (2005) Development of the Bologna process in European countries. *Native school*, vol. 8 (907), pp. 6–8.
5. Draft Concept of development of pedagogical education. URL: <https://mon.gov.ua>
6. Law of Ukraine "On Education" URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Marynovska O. (2012) Scientific and methodological support for the implementation of pedagogical innovations: essence, specifics, guidelines for the implementation. *Native school*, vol. 8–9, pp. 28–32.
8. Vasylenko N. (2011) Innovative potential of the school. *School Director*. vol. (627), pp.16–26.
9. Khutorskaya A.V. (2001) *Modern didactics: A textbook for universities*. SPb: Piter. 544 p. : il. (Series «Textbook of the new century»).